

Bosnian A: literature – Higher level – Paper 1
Bosniaque A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Bosnio A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Napišite književni komentar na **jedan** od niže navedenih odlomaka:

1.

Nedavno je prevršio svaku mjeru namjerno priredivši scenu koja je istinski uznemirila njegovo prevashodstvo. Sve pod plaštom učtivosti i poštovanja doveo je jednog seljaka koji je uhvaćen kako krade svežanj žita s imanja. Seljak je bio pretučen, sav podbuo i modra lica, nasmrt preplašen, i samo je ponavljao – milost! milost! Gerasim je navodno došao
 5 pitati kneza kakvu kaznu da odmjere ovom drzniku, s toliko očiglednom podlošću i providnom namjerom da ga uznemiri da je to bilo jasno svima, a posebno Varvari koja je odlično znala da Gerasim sam rješava i mnogo komplikovanije slučajeve. Knez je prebljedio, prinio ruku ustima, njegovo sitno tijelo se zanjhalo i jedva se održao na nogama. Pokretom ruke već bijaše pokazao da idu – svi – da ga to ne zanima, padajući skoro u histeriju, ali se snagom
 10 svoje slabe volje savlada u posljednji čas i na iznenađenje svih prisutnih progovori.

– Dajte mu zlatnik! I pustite ga! Dovoljno je kažnjen.

– Varja, donesi mi zlatnik! – gotovo je zavapio.

Varvara je trčeći donijela zlatnik i tutnula ga nesrećnom odrpancu u ruku, otjeravši ih sve istog trena, jer joj je užasno bljedilo na kneževom licu govorilo da bi se on svakog časa mogao
 15 srušiti, tu, pred svjetinom.

Da je knez znao koliko će ga produžavanje mučne slike s odrpancem progoniti, koliko neprospavanih noći i nerava stajati, vjerovatno se, bez obzira na svu, onog trena probuđenu savjest, ne bi onako umiješao. A, možda bi – razmišljao je – ova patnja bila još teža. – Ovakom sam ipak učinio nešto.

20 – O, zašto li me muče? Zašto? – pitao je nemoćno stežući male pesnice, a suze bijesa i nemoći slijevale su se niz lice.

Slika koja ga je progonila, slika koje se neće osloboditi dok god bude živio, koliko god bila bezznačajna i besmisljena, koja se mogla vidjeti skoro svakodnevno, činila je jamu, prazninu, koju, kako god je pokušavao zatrpati, postajala sve dublja, prijeteći da ga proguta.
 25 Bila je to slika tog isprebijanog i uplašenog seljaka koji je, pored sve nevolje, bola, straha i zbunjenosti što su ga izveli pred kneza, osjetio i stid, obavezu da izgleda pristojno i dostojno njegova pogleda, jednom rukom grčevito stezao šlic svojih otrcanih pantalona, očito potrgan kad su ga tukli.

Ovo nastojanje nekog od koga niko ništa ne očekuje, ovaj sram, osjećanje potrebe za pristojnošću, toliko je kneza bacalo u očajanje da mu ništa više nije pomagalo.

Nije više bilo ni potrebe da traži dnevni povod svom nemiru. Znao je da je otrovni korijen posijan, da je bolno se upijajući u njega rasla gorka biljka iz sjemena jedne slike, koju će, činilo mu se, vidjeti i u samrtnom času.

Sad je imao svoju vječitu asocijaciju, opsesiju koja ga je zgrabila i koje se nikad više nije mogao osloboditi. Skakao je iz sna, zarivao nokte u meke dlanove, ljuljao se tako bjesomučno da je izgledalo da će ga svaki čas sila zaljuljane stolice izbaciti iz svog krila i udariti njime o zid, ostavljajući ga kao strašnu arabesku – opomenu nekom, nečem.

Sve češće ga je Varvara uz pomoć dobrog sobara Vasje vadila iz stolice potpuno ukočenog, pretvorenog u klupko nerava i mišića. Toliko je bio zgrčen da nisu uspijevali da
 40 skinu odjeću s njega, nego su ga onako obučenog potapali u toplu kupku, gdje se tijelo polako opuštalalo i ponovo počinjalo da vlada sobom.

[...]

U prljavoj kafanici ljudi su začuđeno gledali staricu i sićušnog čovjeka, prilično prljave i otrcane, no očito nekad skupocjene odjeće. Ono što ih zbuni, te kod nekih izazva podsmijeh i porugu koje su izražavali čineći rukom karakterističan pokret koji pokazuje da su vjerovatno
 45 oboje ljudi, bilo je to što je starica čovjeka oslovljavala sa „kneže”.

No, ubrzo ih zaboraviše zabavljeni pićem i vlastitim problemima.

– Prokletnik, prokletnik, da vas ovako otjera. Bog će mu naplatiti za ovu podlost – krčala je starica.

50 – Nemojte, Varja! – govorio je čovjek – dječak. – Nemojte tako! Od mene i od Boga nek mu je prosto! Ja ga ne grdim – blagoslov mu šaljem, i s radošću mrvica hljeba jedem, jer Gerasim me je oslobodio, razriješio me grijehā, mōre. Nek se nauživa na imanju. Pravo je. Ja opet mirno spavam na tvrdim prostirkama krčme, moji su zli demoni ostali tamo, na imanju, i ni jednog trena ne žalim ni za čim. Samo mi je žao vas, draga Varja, što se potucate sa mnom. Ali, Bog je milostiv, a svijet pun dobrih ljudi...

Emsura Hamzić, *Jerihonska ruža* (1989)

2.

Izgubljena igra

Pospali plavi signali, na međi čuči umor,
život-neživot, biće-nebiće, mudruju poete,
ne umijem da ih sričem, suho mi lišće miriše na ilovaču,
ako ćemo da se igramo, onda se igrajmo kao dijete.

5 Eto: ptica i cvijet, kamen i drveni štap,
život-neživot, pokušavam i ja igru sa suhim lišćem,
ali dodirnem nešto mrtvo, usnulo i hladno,
pa se od toga uplašim i sve se više stišćem.

10 Budi se daljina: plavi doziv, nemir gnijezdi kô ptica,
a ja ne znam da sebi stavim za nebo krila;
onda da trčim – brižno šapnem dahom zelenog jutra:

– E, stara bi to onda o albatrosu priča bila!
I ništa novo na putovima. Tuđima neću, a moji zarasli u travu.
Te biljke ne smijem da plijevim jer su ljekovite i svete,
15 već krasuljku šapatom otkidam latice: voli, ne voli,
jer ako ćemo da se igramo, onda se igrajmo kao dijete.

Šukrija Pandžo, *Antologija bošnjačke poezije XX vijeka* (1995)
